

<http://www.belediyegazetesi.net/yazi/katilim-icin-bir-somutlama-planlama-ve-kentsel-donusum-69.html>

ekokturk@belediyegazetesi.net
16 Kasım 2009 Pazartesi 19:07

Katılım İçin Bir Somutlama: Planlama ve Kentsel Dönüşüm

Prof. Dr. Erol KÖKTÜRK

Daha önceki yazımda da belirttiğim gibi, yerel düzlemlerde katılım oldukça önem taşımaktadır. Karar almayı gerektiren birçok süreçte bu demokrasi düzeneğinin çalıştırılması gerekmektedir.

Yerel katılım, önemli bir karar destek sistemi olarak, daha doğrusu sürecin temel dayanağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Aslında belediyelerde karar almayı gerektiren tüm süreçlerde bu düzeneğin çalıştırılması, demokrasimizin gelişmiş düzeyi açısından bir göstergedir.

Belediyelerin en önemli ve temel faaliyeti **planlamadır**. İmar planlama süreci, kentin hem yaşamı hem de geleceği açısından strateji yapmak demektir. Mekan kullanım kararlarının verildiği, kentsel gelişmenin yönünün ve büyüklüklerinin tanımlandığı planlama süreci, katılımın işletilmesi gereken de bir alandır.

İşlemekte midir?

Planlama ile ilgili verilerin toplanması aşamasında yapılacak olası anketler ayrık tutulursa, tüzel olarak somut olanaklar, belediye meclisinde ya da il genel meclisinde yapılan görüşmeler, sonra da planın askıya çıkarıldığı 1 aylık askı süredir.

Planlamaya hemşeriler penceresinden bakıldığında, eğer planın askıya çıktığından haberi olursa ve planın nerede askıya çıkarıldığını bulabilirse inceleme yapma, itiraz etme, görüş bildirme olanağını da yakalamış olacaktır.

Bir kentin planı kimin için yapılmaktadır? Eğer o yerelde yaşayanlar yapıyorsa, o zaman onların söyleyeceklerini önemsemek bir yerel yönetim düşüncesiyle bağdaşabilir mi?

Temel faaliyet olarak planlamaya katılım dışında, aslında 13.07.2005 günlü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu başka katılım düzeneklerini tanımlamıştır. Yasa, "*İhtisas Komisyonları*" konusunu düzenleyen 24. maddesinin 5. fıkrasında "*Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir,*" 6. fıkrasında da, "*Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir,*" denilmektedir. Meclisler bu maddeyi ne kadar çalıştırmaktadır? Soru tersten de sorulabilir: İlgili kurumlar ve meslek odaları bu maddeye ne kadar ilgi göstermektedirler?

Yasal düzlemde bakıldığında 2 madde daha dikkat çekicidir: 76. ve 77. maddeler...

"*Kent Konseyi*"ni düzenleyen 77. maddede şu hüküm bulunmaktadır: "*Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun*

korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.

Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.

Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir.”

77. madde ise “*Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım*” konusunu düzenlemektedir: “Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.”

Bu hükümlerin yasal zorunluluk nedeniyle değil, inanılarak çalıştırılması, yerel demokrasilerimizi, yurttaş katılımını, demokrasi kültürünü geliştirecektir.

Yasaların zorunlu kılmadığı süreçleri işletip-işletmemek ise, bütünüyle karar vericilerin niyetlerine kalmış bir olaydır.

Bir diğer örnek ise yaygınlaşan **kentsel dönüşüm** uygulamalarıdır... Bu konuyu başka yazılarda içerik olarak ele alacağım.

Ancak “kentsel dönüşüm” denilince hemen akla gelmesi gereken sorular, “**kimin için ve niçin kentsel dönüşüm?**” sorularıdır.

Hemşeriye karşın, onu hiç muhatap almadan bir kentsel dönüşüm düşünülebilir mi?

Ama ülkemizde neredeyse her yapılan, kentsel dönüşüm olarak sunulmaktadır. Terminoloji, uygulamalar karşısında çatırdamaktadır. Bir moda gibi kentsel dönüşüm yaygınlaşmaktadır.

Bir Sulukule örneği, bir Kadifekale, bir Atapark örneği önemle incelenmelidir. Kentliyi oturduğu yerden söküp atmak nasıl kentsel dönüşüm olmaktadır? Bunu anlamanın olanağı yoktur.

Kentsel dönüşüm ve katılım birbirinden ayrılması olanaklı olmayan, etle-tırnak gibi iki olgudur. Ama ülkemizde ısrarla ayrılmaktadır.

O zaman uygulanan projeler, kentlinin projelerine değil, yerine göre Başkanın, yerine göre rantçının, yerine göre bir çıkar grubunun projelerine dönüşmektedir.

Katılım, yerel yönetim olmanın zeminini oluşturmaktadır...

Katılımı biçimsel olmaktan çıkarıp içselleştirmek, yerel yönetimlerin yaşam biçimlerine dönüştürmek bir toplumsal sorumluluktur.

Yoksa katılımı seçim bildirgelerine yazmakla iş bitmemektedir. Asıl olan onu özüne uygun biçimde yerel yönetim karar süreçlerinde yaşama geçirmektir.